

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Resolutio difficultatis propositæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

ab eo excludat motus anxietatis & dubitationis: quod non habet locum in nostra Theologia, ob defectum claritatis, & evidentiae, quâ caret in hoc statu via. Unde in patria, in qua erit conjuncta cum scientia beata, cui subalternatur, & ratione hujus conjunctionis, habebit non solum certitudinem, sed etiam evidentiam suorum principiorum, erit certior omni cognitione naturali, non solum secundum se, sed etiam quoad nos.

ARTICVLVS VI.

An Theologia sit habitus, non solum extrinsecè & objectivè, sed etiam intrinsecè & entitativè supernaturalis?

§. I.

Premittenda ad resolutionem questionis?

Notandum primò: scientiam esse quandam habitum per demonstrationem acquisitum, seu quandam qualitatem, in intellectu residentem, & permanentem, quâ inclinatur ad rectè, faciliter, constanter, & delectabiliter discurrendum circa aliquod objectum, & cui deserviunt species intelligibiles, diversa objecta representantes: unde cum Theologia sit scientia, est habitus quidam, per demonstrationem Theologicam acquisitus, quò intellectus inclinatur ad rectè, suaviter, ac delectabiliter discurrendum de Deo, & rebus divinis, & ad deducendas conclusiones certas & infallibiles, ex principiis revelatis, & fide divinâ creditis. Quærimus ergo, an talis habitus sit intrinsecè & entitativè supernaturalis, aut extrinsecè tantum & objectivè, sive, ut alij loquuntur, radicaliter & præsuppositivè? Pro cuius resolutione.

Notandum secundò: de supernaturalitate alicujus effectus, non esse judicandum ex causa remota & mediata, sed ex proxima & immediata: unde si ista sit purè naturalis, effectus etiam erit in entitate naturalis, nec excedet ordinem & limites naturæ. Ratio est, quia virtus causæ remotæ & radicalis, modificatur, determinatur, & veluti deprimitur per influxum & operationem proximæ & immediatæ: ut constat in influxu solis, & aliorum corporum cælestium, qui modificatur & determinatur à causis proximis & inferioribus. Et hoc præcipuè habet locum in scientiis, in quibus, ut communiter dicitur, conclusio sequitur debiliorem partem, & magis sapit naturam & condiciones principij proximi, quam remoti. Unde videmus ex assensu primorum principiorum, & aliâ præmissâ, non generari habitum primorum principiorum, sed alium inferioris ordinis, nempe scientiam, vel opinionem; & licet Major sit scientifica, si tamen Minor sit opinativa, non causatur scientia, sed opinio.

Notandum tertio: principia Theologiæ (scilicet articulos fidei, ex quibus conclusiones Theologiæ deducuntur) duobus modis posse considerari: primò quatenus sunt in se absolutè vera, & prout dicunt ordinem ad primam veritatem revelantem; secundò quatenus dicunt ordinem ad conclusiones, quæ ex illis inferri possunt, mediante discursu; & quatenus eas virtualiter continent, vel in illis virtualiter continentur. Primò modo talia principia sunt formaliter revela-

ta, & pertinent ad habitum fidei: secundò modo spectant ad Theologiam, inferentem conclusiones ex illis principiis, vel conclusiones jam deductas in illa resoluente, nec sunt formaliter, sed virtualiter tantum revelata, aut revelantia ipsas conclusiones.

§. II.

Resolutio difficultatis propositæ.

Deo igitur: licet habitus Theologiæ, sit extrinsecè & objectivè; vel radicaliter & originativè supernaturalis, quia versatur circa objectum supernaturale, & dependet ab habitu fidei, in quo tanquam in semine, vel radice continetur; intrinsecè tamen & secundum suam entitatem, naturalis est. Ita communiter sentiunt nostri Thomistæ, Navarretæ, Ioannes à S. Thoma, Philippus à S. Trinitate, & alij qui de hac materia scripserunt: quamvis aliqui recentiores, in manuscriptis oppositum doceant, & existiment Theologiam esse habitum entitativè supernaturalem.

Probatur primò conclusio ratione quâ communiter utuntur nostri Thomistæ. Nullus habitus entitativè & intrinsecè supernaturalis, actibus nostris acquiritur: Sed Theologia acquiritur nostris actibus: Ergo non est habitus entitativè & intrinsecè supernaturalis. Minor expressè docetur à D. Thoma, tum in Prologo sent. quæst. unicâ art. 3. quæst. 3. vbi hæc scribit: *Sicut habitus primorum principiorum habetur à natura, sed acquiritur habitus conclusionum ex primis principiis deductarum: ita etiam in hac doctrina, non acquiritur habitus fidei, qui est quasi habitus principiorum, sed acquiritur habitus eorum que ex eis deducuntur.* Tum etiam hic art. 6. ad 3. & 2. 2. quæst. 54. art. 1. ad 2. ubi adducens discrimen inter sapientiam, quæ est donum Spiritus Sancti, & nostram Theologiam, asserit illud in eo consistere, quòd illa habetur per infusionem, ista verò per studium humanum acquiritur. *Sapientia (inquit) que ponitur donum Spiritus Sancti, differt ab ea que ponitur virtus intellectualis acquisita: nam, hæc acquiritur studio humano, illa autem est desursum descendens, ut dicitur Jacobi 3.* Id etiam experientiâ constat, cum modus connaturalis acquirendi habitum Theologiæ, non sit eum expectare ab infusione Spiritus Sancti, sicut expectari debent prophetia, gratia miraculorum, & alia gratiæ gratis data, quæ non omnibus fidelibus conceduntur: unde videmus eos solum qui vacant speculationibus, lectionibus librorum, & aliis literarum exercitiis, talem habitum acquirere, non verò eos qui otio indulgent, & hujusmodi studia & exercitia negligunt. Major verò, in qua videtur consistere difficultas, suaderi potest, tum quia omne ens supernaturale per se petit causas supernaturales, & excedentes nostram acquisitionem; tum etiam, quia nullus est assignabilis alius habitus supernaturalis, qui per nostros actus acquiritur.

Nec valet si dicas, nostram Theologiam, etsi sit entitativè supernaturalis, posse tamen actibus nostris acquiri, non verò alios habitus supernaturales, quia illa supponit fidem, à qua potest causari tanquam ab habitu primorum principiorum. Non valet, inquam, si enim ex hoc quod Theologia præsupponat fidem, posset inferri quod ipsa, etsi entitativè supernaturalis, tamen

actibus nostris acquiri possit, eadem ratione possit dici, omnes virtutes morales, per se infusas, esse actibus nostris acquiribiles; illæ enim præsupponunt charitatem, per quam voluntas adhæret fini ultimo, qui se habet in operabilibus, respectu electionis mediorem, sicut prima principia in speculabilibus, respectu conclusivum: sicut enim intellectus per assensum principiorum completur ad assensum conclusionum; ita & voluntas per intentionem ultimi finis, cui per charitatem conjungitur, redditur potens ad electionem mediorem, ad quam virtutes morales per se infusæ ordinantur. Ex eadem etiam responsione sequeretur quod prudentia infusa esset actibus nostris acquiribilis, cum illa pariter supponat fidem, in qua virtualiter & tanquam in semine continetur; & quod omnes scientiæ deberent dici innatæ, quia continentur virtualiter in habitu primorum principiorum, qui à natura nobis inditus est.

62. Huic rationi, quæ fundamentalis est, respondent aliqui, negando minorem primi syllogismi: quamvis enim (inquiunt) Theologia nostra exigat necessarium ad sui productionem, actus naturalis discursus, hoc tamen non impedit, quin sit supernaturalis & infusa, quia scilicet ille discursus naturalis, non requiritur tanquam causa productiva Theologiæ, sed solum tanquam conditio, sive dispositio ex parte subjecti, conaturaliter requisita ad infusionem illius habitus, quod non impedit, quin ille sit supernaturalis; sicut non definit charitas esse supernaturalis, quamvis ad ejus infusionem plures actus voluntatis, per modum dispositionis prærequirantur.

63. Sed contra primò: hæc solutio aperte contradicit doctrinæ D. Thomæ, asserentis locis supra adductis, habitum Theologiæ non infundi, sed studio humano acquiri.

Secundò, eodem modo requiruntur actus nostri ad acquisitionem Theologiæ, quo exiguntur ad acquisitionem aliarum scientiarum: Sed ad acquisitionem aliarum scientiarum requiruntur per modum causæ, non verò per modum conditionis, aut dispositionis: Ergo & ad acquisitionem Theologiæ. Minor docetur communiter à Philosophis, & patet ex definitione scientiæ, quæ definitur, *habitus per demonstrationem acquisitus*; in tali enim definitione, demonstratio quæ ex actibus nostris componitur, ponitur sine dubio tanquæ vera causa scientiæ, & non solum tanquam conditio; ridicula enim esset definitio, quæ traderetur per conditionem ad aliquid prærequisitam, & causam per se illius ommitteret. Major etiam non videtur minus certa, tum quia Theologia univocè convenit in ratione scientiæ cum aliis, ac proinde eodem modo quò aliæ defini debent, habitus per demonstrationem, subindeque per actus nostros, acquisitus: tum etiam, quia nulla videtur assignabilis ratio, cur demonstratio sit propriè causa aliarum scientiarum, & solum conditio respectu Theologiæ, cum non minus requiratur ad acquisitionem Theologiæ, quam aliarum scientiarum.

Tertiò, cum studium & discursus humani intellectus, sit actus purè naturalis, non potest habere rationem dispositionis ad habitum Theologiæ, si ille sit entitativè supernaturalis, & à Deo infusus: Ergo prædicta solutio repugnantia & contradictoria involvit. Consequentia patet, Antecedens probatur. Dispositio & forma ad quam disponit, debent esse intra eundem ordinem, ex quo inferunt Theologi in tractatu de gratia, ho-

Tom. I.

A minem ex facultate naturæ, & viribus liberi arbitrii, non posse se disponere ad primam gratiam: Ergo si Theologia sit habitus supernaturalis, & à Deo infusus, repugnat quod actus purè naturales nostri intellectus, ad ejus receptionem vel infusionem disponant.

64. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Si discursus & ratiocinatio nostra esset dispositio ultima & immediata ad infusionem Theologiæ, vel esset dispositio requisita ex aliquo pacto & promissione Dei, vel exigeretur ex natura rei, ita quod eà posità impossibile esset, saltem de via ordinaria, quod non infunderetur talis habitus, sicut positus actibus contritionis, impossibile est non infundi gratiam: Neutrum dici potest: Ergo &c. Minor quoad primam partem videtur omnino certa, tum quia nullibi reperitur hujusmodi pactum aut promissio facta à Deo; tum etiam quia ille qui hujusmodi actus discursus exercet, est sæpe maximus peccator: dicere autem quod Deus, quotiescumque peccator voluerit exercere actus naturalis discursus, teneatur statim ipsi infundere habitum entitativè supernaturalem, videtur omnino absurdum. Probatur verò quoad secundam partem, ratione jam insinuata. Immediata & ultima dispositio, ad alicujus formæ receptionem ex natura rei requisita, & cum tali forma necessariam habens connexionem (qualem habent actus discursus cum Theologia) debet esse ejusdem ordinis cum illa: sed si Theologia sit entitativè supernaturalis, hujusmodi actus discursus, utpote entitativè naturales, non erunt ejusdem ordinis cum tali habitu: Ergo non poterunt esse ultimæ dispositiones, ex natura rei requisitæ ad ejus infusionem.

65. Probatur secundo conclusio alia ratione quam notabili secundo insinuavimus. De naturalitate vel supernaturalitate alicujus rei, iudicandum non est ex causa remota & radicali, sed ex proxima & immediata: Atqui habitus Theologiæ procedit immediatè & proximè, à potentia naturali, inquantum naturali: Ergo entitativè naturalis est. Major patet in actibus fidei & charitatis, qui sunt entitativè supernaturales, quia licet procedant radicaliter & remotè ab intellectu & voluntate, quæ potentia sunt naturales, tamen causa eorum proxima & immediata, nimirum habitus fidei, vel charitatis, est entitativè supernaturalis; & in naturalibus videmus quod influxus causæ remotæ & radicalis, modificatur & determinatur per influxum & operationem causæ proximæ & immediatæ, ut constat in influxu Solis, & aliorum corporum cælestium, respectu effectuum sublunarium, qui in natura & specie semper conveniunt cum causis particularibus. Minor verò suadetur: ille habitus procedit immediatè & proximè à potentia naturali, ut naturalis est, qui tantò majorem habet perfectionem, quanto potentia illa naturalis habet majorem & perfectiorem virtutem naturalem: Sed habitus Theologiæ, & actus per quos acquiruntur, tantò sunt perfectiores, quanto intellectus habet majorem & perfectiorem virtutem naturalem; patet enim quod illi qui habent intellectum acutiorem, melius, ac plures percipiunt veritates Theologicas, quam illi qui minus subtile ingenium sortiti sunt; & quamvis ad Theologiam prærequiratur habitus fidei, ex majori tamen vel perfectiori habitu fidei, non colligitur major perfectio habitus Theologiæ, cum plures mulierculæ sapissimè in habitu fidei ex-

C ij

cedant præstantissimos Theologos.

66. Ex his intelliges, quod ut aliquis habitus vel actus, sit entitativè supernaturalis, oportet necessariò quod à causa totali supernaturali immediatè attingatur, ita ut potentia naturalis non concurrat ad illum immediatè per seipsam, sed mediante virtute supernaturali, quæ sit tota vis agendi proxima. Ex quo inferunt nostri Thomista in Tractatu de visione beatifica, duos intellectus inæquales in perfectione naturali, cum æquali lumine gloriæ, æqualiter videre Divinam Essentiam, & intellectum naturaliter imperfectiorem, qualis est intellectus humanus, respectu Angelici, si unico gradu luminis gloriæ excedat Angelicum, perfectius videre Deum, quam Angelicum: cum ergo id non reperitur respectu Theologiæ, sed totum oppositum, & inter fideles, non illi qui majori fide præditi sunt, sed qui acutiori & præstantiori pollent ingenio, melius percipiunt veritates Theologicas, & plures conclusiones videant in principiis revelatis, manifestum est, fidem non influere in Theologiam, per modum causæ proximæ & immediatæ, sed solum per modum causæ radicalis, & remotæ, subindeque illam non esse entitativè supernaturalem, sicut est fides, sed naturalem, sicut vis discurrendi & ratiocinandi intellectus humani.

67. Tertio suaderi potest conclusio: scientiæ non desumunt suam specificationem à ratione formali quæ, nisi prout substat rationi *sub qua*, unde si ratio *sub qua* alicujus scientiæ, sit naturalis, illa supernaturalis entitativè esse nequit: Sed ratio *sub qua* Theologiæ, est entitativè naturalis: Ergo & ipsa Theologia. Major patet, Minor probatur: ratio *sub qua* Theologiæ, illam distinguens à fide, & scientiis purè naturalibus, est revelatio virtualis: Sed illa intrinsecè & entitativè naturalis est, & supernaturalis solum extrinsecè & præsuppositivè, cum illa nihil aliud sit, quam vis naturalis intellectus creati, ut deducens per discursum naturalem intellectus, aliquas conclusiones ex principiis revelatis, & fide divina creditis: Ergo ratio formalis *sub qua* Theologiæ, intrinsecè & entitativè naturalis est.

Confirmatur: in articulis fidei, qui sunt principia nostræ Theologiæ, duplex ordo distinguendus est; alter ad primam veritatem revelantem, alter ad conclusiones ex illis per discursum naturalem deducibiles, ut notabili tertio declaravimus. Primus ordo est supernaturalis, & specificat habitum fidei; alter naturalis, & specificat habitum Theologiæ, illumque distinguit à fide, quæ non est discursiva, sed immediatè assentitur principiis revelatis; unde licet fides sit intrinsecè & entitativè supernaturalis, non tamen Theologia, sed illa medium tenet locum inter fidem & scientias purè naturales; non enim est perfectè & entitativè supernaturalis, sicut fides; neque totaliter & omni ex parte naturalis, sicut Physica vel Metaphysica, sed naturalis simpliciter & entitativè, & supernaturalis secundum quid, seu radicaliter & objectivè, ut magis ex solutione argumentorum patebit.

§. III.

Solutio objectionum.

68. **O**bjiciunt in primis Adversarij auctoritatem D. Thomæ, qui hic art. 1. appellat Theologiam, scientiam revelatam, & divinitus inspiratam. Et art. 3. ad 2. asserit illam esse veluti

A *quandam impressionem divinæ scientiæ, quæ est entitativè supernaturalis.*

Sed facile respondetur, S. Doctorem solum velle quod Theologia sit virtualiter seu radicaliter revelata & inspirata, id est dependens à fide, quæ divinitus nobis revelatur & inspiratur. Similiter cum asserit illam esse veluti quandam impressionem divinæ scientiæ, loquitur de impressione seu participatione virtuali, non verò de formali: cum enim Theologia contineatur in fide tanquam in semine, & veluti in habitu primorum principiorum, & in principia fidei suas resolvat conclusiones, rectè dici potest impressio seu participatio virtualis divinæ scientiæ, quantum ad certitudinem, cujus fides est formalis expressio seu participatio.

B *Objiciunt secundo: illa scientia est supernaturalis quantum ad speciem, subindeque quantum ad entitatem, cujus specificativum formale est supernaturale: Sed specificativum formale Theologiæ est supernaturale: Ergo & ipsa Theologia. Major patet, Minor probatur. Specificativum formale in scientiis, sunt ipsa principia, prout subsunt tali vel tali abstractioni, & prout illuminant conclusiones, quæ ex illis per discursum naturalem intellectus deducuntur: Sed principia Theologiæ sunt supernaturalia, sunt enim ipsi articuli fidei, ex quibus per discursum conclusiones Theologiæ deducuntur: Ergo specificativum formale Theologiæ, supernaturale est.*

Respondeo concessa Majori, negando Minorem, ad cujus probationem, concedo etiam Majorem, & distinguo Minorem. Principia Theologiæ sunt supernaturalia formaliter & reduplicativè, nego: materialiter & specificativè, concedo. Solutio patet ex supra dictis: nam, ut supra ostendimus, articuli fidei, qui sunt principia Theologiæ, non ingrediuntur demonstrationem Theologicam, nisi prout subsunt lumini & discursui naturali intellectus humani, quo mediante illuminant conclusiones Theologicas, quæ in ipsis virtualiter continentur: unde quæ talia, non sunt supernaturalia formaliter & reduplicativè, sed materialiter tantum & præsuppositivè; subindeque ipse habitus Theologiæ, qui ab ipsis specificatur, radicaliter solum & objectivè supernaturalis est, non verò formaliter & entitativè.

Dices, lumen & discursus intellectus humani se habet solum per modum conditionis applicantis principia revelata ad conclusiones Theologicas: Ergo licet ille sit naturalis, non sequitur habitum Theologiæ esse entitativè naturalem. Consequentia patet, nam specificatio & quidditas rei sumitur ab ejus causa formali, non verò à conditione purè applicante. Antecedens verò probatur: eodem modo se habet discursus naturalis intellectus ad Theologiam, sicut præmissa naturalis in demonstratione Theologica: Sed præmissa naturalis est tantum conditio applicans, ut supra diximus: Ergo & discursus naturalis intellectus.

Respondeo negando Antecedens, ad cujus probationem, nego etiam Majorem, & paritatem; præmissa enim naturalis in demonstratione Theologica, requiritur solum per accidens, & propter defectum intellectus nostri, nec est necessaria in Angelis, aut in Beatis, ut supra explicatum est: discursus verò naturalis, sive formalis, sive virtualis, pertinet ad essentiale constitutum cujuscumque scientiæ, sive Theolo-